

Mobiliteitsbrief

Actuele informatie bij de mobiliteitsconvenants
6e jaargang - februari 2004 - verschijnt maandelijks - behalve in juli en augustus

Kwaliteitsvol herinrichten

Herinrichten ten voordele van de verkeersveiligheid is één zaak. Maar wegen, pleinen, voetpaden en fietspaden (her)aanleggen wil ook zeggen dat er aan de publieke ruimte gesleuteld wordt. Die ruimte verdient een kwaliteitsvolle aanpak. Alleen het functionele aspect ten voordele van de verkeersveiligheid aanpakken is niet voldoende. In een publieke ruimte wordt immers geleefd, gereden, gewandeld, gewerkt...

Bornem

Mobiliteit en ruimtelijkheid combineren

Een herinrichting van een publieke ruimte is pas kwaliteitsvol wanneer die voldoet aan de normen van verkeersveiligheid én als er ook aandacht is besteed aan de ruimtelijke integratie. Dat geldt voor grote steden, maar zeker ook voor kleine gemeenten. Een gesprek met Theo De Vos, landschapsdeskundige bij de afdeling Gesubsidieerde Infrastructuur van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Evenwicht

Waarom is integratie van mobiliteitsprojecten in de publieke ruimte zo belangrijk?

Theo De Vos: "Het is geen nieuwe analyse, maar toch merken we nog altijd bij behoorlijk wat realisaties dat de publieke ruimte te veel vereenzelvd wordt met de verkeersfunctie. Dit ondanks alle pleidooien voor een volwaardige benadering, waarbij een evenwicht gezocht wordt tussen 'verkeer' en 'verblijven'."

Hoe kunnen beide aspecten – mobiliteit en ruimtelijkheid – vlot met elkaar gecombineerd worden?

Theo De Vos: "De werkwijze is van cruciaal belang. In onze publicatie 'Publieke ruimte, een andere aanpak' (zie p. 4) houden we een pleidooi voor integraal denken en geïntegreerd werken. Er zullen natuurlijk keuzes moeten gemaakt worden, maar het is belangrijk om in het begin breed te gaan en alle aspecten (ruimtelijke, verkeerskundige, culturele, wensen van doelgroepen zoals senioren en jeugd) zodanig te combineren dat het project op alle vlakken letterlijk 'meer waarde' krijgt."

Op maat

Wanneer kan een ontwerp 'kwaliteitsvol' genoemd worden? Hoe uit zich dat in het straatbeeld?

Theo De Vos: "Het is al vaker gezegd. Kwaliteit moet telkens opnieuw gedefinieerd worden. Belangrijk is de juiste aanpak hanteren. Een op maat van het project uitgetekend proces is essentieel."

Merkt u een evolutie in de voorbije jaren wat betreft de kwaliteit van stedenbouwkundige ontwerpen?

Theo De Vos: "Sinds de jaren '80 is er toch heel wat veranderd. Voortrekkers zijn zeker een aantal gemeentebesturen, vaak met een bevlogen stadsarchitect of een schepen met feeling voor de link tussen ruimtelijke ordening en publieke ruimte. Maar ook AWW met zijn doortochtenbeleid, waarbij de stedenbouwkundige component toch sterk meespeelt. Die trend zet zich door: meer en meer wordt de (her)inrichting van de publieke ruimte als een volwaardige stedenbouwkundige opgave benaderd. Uiteraard moet daarbij ook blijvend aandacht gaan naar de technische aspecten van het ontwerp en naar de uitvoering: kwaliteitszorg over de hele lijn."

Lokale overheden

Hoe kunnen lokale overheden hun steentje bijdragen?

Is aandacht voor kwaliteitsvol ontwerpen ook een realistische ambitie voor kleinere gemeenten?

Theo De Vos: "Het is een opgave voor alle openbare besturen, klein of groot. Elke plek verdient aandacht. Ik zie niet in waarom kleine projecten niet met evenveel zorg zouden moeten gerealiseerd worden als de zogenaamde paradepaardjes. Als er onvoldoende kennis in huis is, kan altijd beroep worden gedaan op externe deskundigen. Daarmee bedoel ik niet alleen het klassieke studiebureau dat instaat voor het ontwerp. Inspraakbegeleiding is al langer een volwaardige discipline, maar ook aan projectcoördinatie wordt gelukkig hoe langer hoe meer aandacht besteed."

Hebt u nog tips voor lokale overheden?

Theo De Vos: "Ik wil nogmaals het belang beklemtonen van een goed procesverloop en van deskundigheid bij alle betrokkenen. Dat proces zou in elk geval moeten starten met een zo rijk mogelijke projectdefinitie of opdrachtschrijving. Een instrument om de deskundigheid te garanderen is de kwalitatieve aanstelling van het ontwerpteam. Tot slot: ook aan evaluaties hebben we blijvend nood, zowel van het proces als van de realisatie, niet alleen bij het einde van de werken, maar ook op geregelde tijdstippen nadien."

Stationsomgeving Bornem

Bornem heeft in haar mobiliteitsplan veel aandacht besteed aan de herinrichting van de toegangspoorten tot de stad. Als laatste kwam de stationsomgeving aan de beurt. De werken begonnen in november 2001 en zijn in mei 2003 afgerond.

Masterplan

In 1999 heeft de gemeente een Masterplan opgesteld om de centrumsfeer te verbeteren en uit te breiden waar mogelijk. Het commerciële centrum werd systematisch afgebakend met toegangspoorten tot de stad. Bij de verschillende poorten werden zo veel mogelijk dezelfde materialen gebruikt om de herkenbaarheid van de gemeente te vergroten (straatmeubilair, verlichting,...). De laatste heringerichte toegangspoort was de stationsomgeving. Het centrumgevoel werd er gevoelig opgeward.

Eenheid

Op het stationsplein werd een Kiss & ride - zone met een voetgangerstunnel naar het perron aangelegd. De capaciteit van de fietsenstalling werd vergroot met 220 plaatsen. De bestaande autoparking werd vernieuwd en uitgebreid. De schuilhuisjes werden dichterbij het station geplaatst en het

treinperron werd verhoogd tot een halve meter boven de rails om het op- en afstappen te vergemakkelijken. Het geheel wordt aangekleed met een overdekte wacht- en zithoek, sfeervolle centrumverlichting, aangepast straatmeubilair, enkele info- en signalisatieborden en een aangepaste groenstructuur doorheen de hele omgeving.

Duurzaamheid

Het stationsproject van Bornem is een voorbeeldproject voor duurzaamheid. Parkeerterreinen, perrons en klinkers laten geen water door. Het water spoelt bijgevolg naar de dichtstbijzijnde rioleringsgleuf, waardoor deze overvol geraakt met wateroverlast als gevolg. Daarom wordt het water van de stationsomgeving opgevangen in vergaarbekkens en de infiltratievijver achteraan op de parking. Op die manier kan het water geleidelijk weer in de ondergrond sijpelen.

Kostprijs

De totale kosten werden geraamd op 2.683.807,89 euro. De NMBS neemt hiervan 1.673.616,40 euro voor haar rekening. De gemeente betaalt 972.576,19 euro en de overige kosten worden gedragen door De Lijn.

Voetgangerstunnel van de parking naar het perron: veilig en comfortabel.

Aangepast straatmeubilair: comfortabele schuilhuisjes met een speciaal ontwerp en geïntegreerd in het geheel.

Een dubbele rij platanen zorgt voor rust, eenheid en geeft schaduw in de zomer.

Het perron werd opgehoogd om het op- en afstappen te vergemakkelijken. De 'Bornem-muur' zorgt ervoor dat de wind tegengehouden wordt, wat wachten een heel stuk aangenamer maakt.

Geïntegreerde fietsenstallingen

Een fietsenstalling moet in de eerste plaats goed zijn. Maar het oog wil ook wat.

Een goede fietsenstalling betekent: diefstalveilig, overdekt en met voldoende sociale controle. Een fietsenstalling die goed én mooi ontworpen is, en goed geïntegreerd in het straatbeeld, biedt extra kwaliteit en geeft een extra cachet aan bijvoorbeeld een dorpsplein of een stationsomgeving.

Kwaliteitsvolle fietsenstalling in Beveren met een mooi ontwerp, dat aansluit bij het ontwerp van het schuilhuisje ernaast. Het fietspad is vrijliggend en loopt achter de fietsenstalling door.

Dorpskern Sinaai

Het centrum van Sinaai – een landelijke deelgemeente van Sint-Niklaas – had dringend een opknapbeurt nodig. Het geklasseerde dorpszicht werd daarbij zoveel mogelijk bewaard.

Vooraleer de eerste fase van de herinrichting van de dorpskern van Sinaai werd uitgevoerd, werd een visie voor het hele centrum ontwikkeld. Dit liet toe de eisen van het verkeer te verzoenen met de eisen van bewoners en winkeliers en de kwaliteiten van de monumenten en het geklasseerde dorpszicht.

De sobere en rustige aanleg 'werkt', ook voor het gemotoriseerde verkeer. Snelheidsmetingen toonden aan dat het verkeer zich 'spontaan' gedraagt als in een Zone 30. Oversteekplaatsen worden gemarkeerd door een licht plateau, en er wordt maximaal zicht op het aankomende verkeer geboden. Bomen en verlichting accentueren deze plekken. Een goede dimensionering van het kruispunt leverde ook een extra breed gezellig terras op.

Langzaam Verkeer

Dorpskern Sinaai na de herinrichting.

Kunst op rotondes

Een rotonde neemt een centrale plaats in in het wegbeeld en is dan ook uitermate geschikt voor een kunstwerk.

Een kunstwerk op een rotonde verfraait niet alleen de omgeving, maar verhoogt ook de herkenbaarheid ervan. Het thema van het kunstwerk kan te maken hebben met de historiek van de stad of de gemeente. Dat is uiteraard geen vereiste, maar het geeft wel een meerwaarde. Het kunstwerk moet qua verhoudingen zo goed mogelijk rekening houden met de grootte van de rotonde en kan het best 's nachts verlicht worden, dat verhoogt ook de verkeersveiligheid.

Rotonde Diest

In 1999 en 2000 is de doortocht in Diest volledig heringericht met modules 3 en 4 van het mobiliteitsconvenant. De stad Diest besloot later een kunstwerk op de rotonde Leuvense Poort te plaatsen. Het kunstwerk kwam er in januari 2002 en kostte 17.352,55 euro, gefinancierd door de stad Diest. De ruiter met gevleugeld paard op de rotonde stelt Pegasus voor, een embleem van de para's die gekazerneerd zijn in de citadel vlakbij.

Rotonde Villooie

In 1998 maakte kunstenaar Rik Poot in samenwerking met enkele lassers van de voormalige Renault-fabriek het kunstwerk 'De Vuist' voor de rotonde nabij de Renault-fabriek. Het kunstwerk stelt een gebalde vuist voor en is symbool van het verzet van de arbeiders na de sluiting van de Renault-fabriek.

M. Bex

Het 'Pegasusbeeld' op de rotonde Leuvense Poort in Diest geeft een extra cachet aan één van de toegangspoorten tot de stad en zorgt voor een grote herkenbaarheid.

Villooie

'De vuist' symboliseert het verzet van de arbeiders na de sluiting van de Renault-fabriek in Villooie.

Week van de zachte weggebruiker

Van woensdag 5 mei tot en met zondag 16 mei vindt de 9de editie van de Week van de Zachte Weggebruiker plaats. Het thema voor 2004 is "Tijd voor mobiliteit".

Tijdens de jaarlijks weerkerende mobiliteitscampagne 'Week van de Zachte Weggebruiker' wordt aan de hand van voorbeeldacties getimmerd aan een mens- en milieuvriendelijke mobiliteit. Lokale overheden kunnen hun medewerking verlenen aan deze initiatieven.

Voorbeelden van acties

- 'Met Belgerinkel naar de Winkel': klanten krijgen stempels op een spaarkaart wanneer ze met de fiets hun inkopen doen in een deelnemende winkel. De volle spaarkaarten geven na afloop van de campagne kans op een prijs.
- 'Veilig en Milieuvriendelijk naar School': een schoolspaaractie die leerlingen van basisscholen stimuleert om veilig en milieuvriendelijk naar school te gaan, gekoppeld aan inhoudelijke projecten over verkeer en mobiliteit (schoolvervoerplan, scholenovereenkomst, fietspools).

Zelf organiseren

Een lokale overheid kan ook zelf een actie op touw zetten. Ze kunnen een beroep doen op Komimo voor ondersteuning onder de vorm van invulaffiches, campagnekranten en de opname van de activiteiten in de campagnekrant of op de website. Sommige gemeenten organiseerden de voorbije jaren eigen lokale weekcampagnes met fietsoptochten, fietsontbijten voor leerlingen, opstart van voet- of fietspools, autoluwe schooldagen, inhuldiging van zone 30, een fietsdag voor werknemers, debatten rond mobiliteit, ...

Meer info: Komimo vzw, Kon. Maria-Henrikaplein 65B, 9000, Gent, tel.: 09 - 242 32 35; fax: 09 - 242 32 29; email: contact@komimo.be en internet: www.komimo.be. Op de website vindt u ook inspiratie uit acties van de voorbije jaren.

Politie leent fietslichten uit

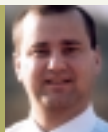
Een van de belangrijke oorzaken van ongevallen bij fietsers is een defecte of afwezige fietsverlichting. In Sint-Truiden geeft de politie na vaststelling van deze overtreding tijdelijk fietslichten in bruikleen.

In samenwerking met de preventiedienst heeft de lokale politie Sint-Truiden-Gingelom-Nieuwerkerken een 100-tal fietsverlichtingssets op batterijen aangekocht. Deze worden, na vaststelling van de overtreding, aan de overtreder in bruikleen gegeven om haar of hem toe te laten met een correcte fietsverlichting de weg voort te zetten. Wanneer de bestuurder de verlichting van de fiets in orde gebracht heeft, bezorgt zij of hij de geleende verlichtingsset terug aan de politie en laat de verlichting nakijken. In het kader van deze actie bracht de politie in samenwerking met de preventiedienst ook een nieuwe folder uit met daarin de reglementaire uitrusting van fietsen.

Jozeef Croughs 2003

De lokale politie van Sint-Truiden-Gingelom-Nieuwerkerken geeft voortaan fietslichten in bruikleen aan fietsers die rondrijden met slechte of geen verlichting.

Kurt Vanryckeghem, Schepen van Verkeer en Mobiliteit
Waregem: "Vooral de schoolgaande jeugd was zeer positief over onze acties de voorbije jaren."

"Onze stad neemt dit jaar voor de derde keer deel aan de Week van de Zachte Weggebruiker. We hebben net een brainstorm achter de rug met alle partners: de Fietsersbond, de lokale politie, de werkgroep secundaire scholen, ... Grosso modo zal het programma er hetzelfde uitzien als vorig jaar. Toen organiseerden we onder meer een autoluwe schooldag, een dag van de fietsende klant, gratis fietsgraveren en een fietstocht met fotozoektocht, ... De reacties van de bevolking en de schoolgaande jeugd waren unaniem positief. Daarom hebben we ook besloten om aan dit prachtige initiatief verder te werken. Voor dit jaar hebben we een nieuw item: de broodrace. Een autobestuurder, voetganger, fietser en een menner met paard en kar vertrekken vanaf dezelfde plaats om zo snel mogelijk een brood bij een drielat bakkers te gaan halen. De kans dat de zachte weggebruikers deze wedstrijd winnen, is reëel. Al deze activiteiten kosten de stad ongeveer een 4000 euro."

Publicatie

Het boek 'Publieke ruimte, een andere aanpak wil het denken rond de aanpak en de inrichting van publieke ruimten stimuleren.

Wat? Theorie – beleidskader – proceskader. De kaders worden uitvoerig geïllustreerd met een aantal projectbesprekingen.

Realisatie? Technum nv in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Gesubsidieerde Infrastructuur.

Voor wie? De twee belangrijkste doelgroepen zijn de opdrachtgevers en de ontwerpers.

Prijs? 30 euro, 15 euro voor studenten.

Bestellen? Marie-José Goubert, Afdeling gesubsidieerde Infrastructuur, Koning Albert II – laan 20, bus 9, 1000 Brussel, fax 02 553 75 05, marie-josee.goubert@azf.vlaanderen.

